

WABP: Extra ogen en oren in de buurt

Door: Darnell de Vries

WhatsApp Buurt Preventie (WABP) is een fenomeen dat in steeds meer buurten zijn intrede doet. Deze app verbindt burens met elkaar zodat zij op lokale schaal invloed kunnen hebben op de mate van veiligheid en leefbaarheid in hun buurt. Via de app kan op een snelle en makkelijke wijze een grote groep mensen op de hoogte worden gesteld van eventueel onheil. Verdachte situaties kunnen worden gemeld, zoals vermoedens van inbraak, straatroof, mishandeling of bedreiging. Ook vandalisme en verstoringen van de openbare orde kunnen op deze wijze onder de aandacht worden gebracht. Samen letten de burens op de ingeschakelde leeftijd, lengte, postuur, haarkleur, kapsel, kleding, vervoersmiddel en bijzondere of opvallende kenmerken van de dader. De bewoners bellen 112 en geven het signalement door via WhatsApp. Sommige WhatsApp-groepen staan in direct contact met de politie, die de berichten ook ontvangt. De buurtbewoners kunnen zo in collectief verband de overlast in de buurt te lijf gaan. Veelal ontstaat de behoefte aan de groep door een inbraakgolf of gevoel van verantwoordelijkheid voor de buurt. Uit ervaring blijkt dat de app-groepen zorgen voor intensievere sociale contacten in de buurt. Daarnaast zou het bewoners stimuleren om meer alert te zijn op verdachte omstandigheden en hen motiveren betere beveiliging aan te brengen aan hun woning. De digitale groepen hebben kennelijk een afschrikkende werking en lijken hun vruchten af te werpen. Volgens een onderzoek van de Universiteit van Tilburg mijden de inbrekers massaal buurten waarin bewoners elkaar waarschuwen via WABP. Het gemiddelde aantal woninginbraken daalde, in de wijken die gebruik maken van de app, van 60 naar 30 per maand.

Buurtwacht met smartphone halveert aantal inbraken

Inbreker mijdt wijken met whatsapp-alarm

TILBURG | Inbrekers mijden massaal buurten waar bewoners elkaar via WhatsApp waarschuwen voor verdachte personen. In Tilburg, waar duizenden inwoners zijn aangesloten bij een whatsapp-buurtwacht, leidt het tot een halvering van het aantal inbraken.

PETER WINTERMAN

Dat blijkt uit onderzoek door de Universiteit van Tilburg. „Zo'n spectaculaire daling hadden we niet verwacht,” zegt onderzoeker Martijn Akkermans. De afname komt onder meer door het ‘afschrik-effect’. „Inbraken worden vaak gepland door lokale inbrekers. Als ze weten dat er een whatsapp-groep actief is, haken ze af. Ook worden buurtbewoners mogelijk alerter en zijn ze eerder geneigd om de politie te bellen als ze iets verdachts zien.”

Het is voor het eerst dat het effect van whatsapp-buurtwachters wetenschappelijk is onderzocht. In het hele land werken bewoners steeds vaker samen om inbrekers – met behulp van hun mobiele – te stoppen. Meestal nemen bezorgde burgers het initiatief voor een whatsapp-groep na een inbraakgolf.

In de 35 onderzochte buurten in Tilburg daalde het gemiddelde aantal woninginbraken van 60 naar 30 per maand. „Dit project kan een schoolvoorbeeld zijn voor de rest van Nederland,” zegt Akkermans. „Voorwaarde is wel dat er per wijk genoeg mensen meedoen en dat de gemeente de whatsapp-groepen strak coördineert.”

In Tilburg zijn deelnemers geselecteerd en uitgenodigd door de gemeente. Wie iets verdachts ziet, moet eerst 112 bellen. Daarna stuurt de persoon een beschrijving van de verdachte situatie aan de whatsapp-groep. Andere inwoners kunnen reageren. Die berichten worden ook doorgezet naar de politie. Alleen al in Tilburg zijn op die manier zo'n tien inbrekers op heterdaad betrapt of op een later moment aangehouden.

„Door het whatsapp-project gaan mensen waarschijnlijk ook meer doen aan preventie, zoals betere beveiliging van hun woning,” zegt Akkermans. „Dat helpt natuurlijk ook om het aantal inbraken omlaag te krijgen.”

De Nationale Politie is enthousiast. „Niet alleen in Tilburg, maar op meer plekken in het land maken buurtbewoners gebruik van whatsapp-groepen voor de veiligheid in hun wijk,” zegt Sybren van der Velden, landelijk coördinator woninginbraken. „Deze groepen fungeren als extra ogen en oren in de wijk. Op deze manier kan snel veel informatie worden verzameld die de politie kan helpen bij het sneller opsporen van verdachten.”

In Tilburg zijn al tien criminelen op deze manier betrapt

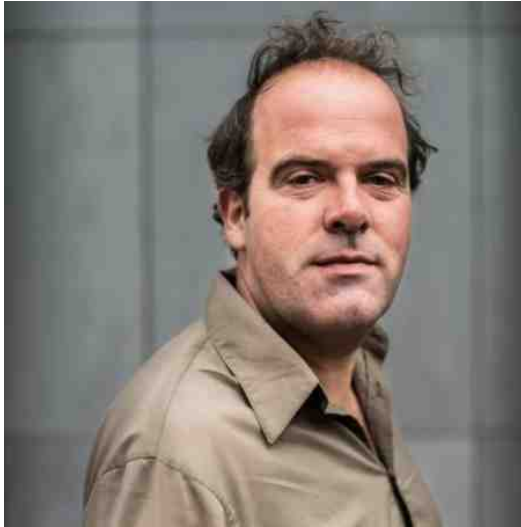
Responsibilisering door de ogen van Marc Schuilenburg

Door: Lex Borst

Naar aanleiding van het nieuws over WhatsApp Buurt Preventie als maatregel tegen woninginbraak waren we benieuwd naar de achtergrond van dit soort initiatieven.

Marc Schuilenburg studeerde Rechten en Filosofie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en is inmiddels succesvol onderzoeker en docent bij de afdeling Strafrecht en Criminologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij richt zich in zijn onderzoek onder andere op veiligheid, populaire cultuur en samenwerkingsverbanden tussen publieke en private partijen. Dé geschikte persoon dus om eens mee verder te praten over initiatieven zoals hiervoor beschreven.

Responsibilisering is het herverdelen van de verantwoordelijkheid in het veiligheidsvraagstuk waarbij andere partijen dan de staat een rol gaan spelen. Vanaf de 1980 kwam de overheid in toenemende mate voor het probleem te staan dat het niveau van criminaliteit niet meer beheersbaar was met enkel het politieapparaat. De overheid begon daarom steun te zoeken bij niet-statelijke partijen. Vooral bedrijven, burgers en bestuur krijgen dan verantwoordelijkheden toebedeeld om onveiligheid te bestrijden. Schuilenburg maakt hierbij een onderscheid tussen vier treden van responsabilisering: *raadplegen*, *co-produceren*, *meebeslissen* en *zelfbeheer*.

Schuilenburg is van mening dat de laatste twee treden, *meebeslissen* en *zelfbeheer*, het meest interessant zijn. Ten eerste omdat daarmee het (deels vermeende) monopolie van de overheid het sterkst ter discussie komt te staan; de burger krijgt hierbij veel meer bevoegdheden dan bij de eerste twee treden. Ten tweede omdat er in die treden een merkwaardige paradox te zien is. Aan de ene kant vraagt de overheid burgers mee te helpen in het veiligheidsvraagstuk, maar tegelijkertijd wordt diezelfde burger als een risico gezien voor onze veiligheid: meer surveillance, meer preventief fouilleren, meer camera's, et cetera. 'Vertrouwen en wantrouwen gaan hand in hand bij responsabilisering', zoals Schuilenburg dat mooi weet te verwoorden.

Het hiervoor beschreven initiatief van de buurt-whatsappgroepen behoort, net als initiatieven zoals Burger-net en Amber Alert, tot de tweede trede van responsabiliseren. Schuilenburg noemt dit co-produceren. Hierbij is de burger vooral een verlengstuk van de politie. Hoewel burgers zelf het initiatief nemen om mee te helpen aan de veiligheid in hun buurt, blijven ze dus de 'oren en ogen' van de politie.

Volgens Schuilenburg ligt de toekomst bij de derde trede, het *meebeslissen*. Hij is er dan ook niet huiverig voor om de burger actiever te betrekken in het veiligheidsbeleid. Dit standpunt roept de vraag op of de trend van responsabilisering niet afdoet aan het vertrouwen van de burger in de politie. Schuilenburg weet ons gerust te stellen dat de burger nog altijd meer vertrouwen heeft in de politie dan in de private beveiliging; ondanks de vele nieuwe 'theaters van veiligheid'. Wel wijst Schuilenburg ons op een tweede paradox. Volgens hem zijn burgers heel erg ambivalent ten opzichte van de politie. Natuurlijk zijn mensen geïnteresseerd in de hoogte van de opsporingspercentages, maar zij willen vooral persoonlijk contact met de politie. Dit blijkt ook uit zijn onderzoek naar het initiatief Buurt Bestuurt. In Buurt Bestuurt mogen bewoners van een wijk een top-3 aan veiligheidsproblemen opstellen die de politie vervolgens moet aanpakken. De algemene mening van mensen die hieraan meedoen is dat de wijkagent het perfect doet,

maar dat de politie er niks van bakt. 'De wijkagent is goed, politie niet' – zo vat Schuilenburg het bondig samen. In Buurt Bestuurt geven burgers vooral prioriteit aan de zogenoemde 'voordeurproblematiek', zoals vuil naast containers en fout parkeren. En niet aan zwaardere vormen van criminaliteit, zoals drugs-handel en woninginbraak. Maar daar kun je tegenover zetten, zo zegt Schuilenburg, dat de politie de burgers in een buurt weinig informatie geeft over wat er echt aan de hand is in die wijk. Burgers hebben met andere woorden een slechte informatie positie om te kunnen beslissen over de prioriteiten van de politie.

Schuilenburg ziet responsabilisering niet als een negatieve ontwikkeling. Integendeel, volgens Schuilenburg zouden burgers juist meer betrokken moeten worden bij het veiligheidsvraagstuk. Maar hij benadrukt wel dat het een ontwikkeling is die veel normatieve vraagstukken oplevert. Dit geldt dan met name voor de laatste twee treden; *meebeslissen* en *zelfbeheer*. Het is bijvoorbeeld zo dat vaak alleen de rijken zich vormen van zelfbeheer kunnen permitteren, neem bijvoorbeeld de gated communities in Amerika waarin de rijken uit de samenleving zich terugtrekken achter grote hekken en bewaakte poorten. Is zo'n groeiend gat tussen arm en rijk wel gewenst? Wat betekent dit voor de veiligheid van de armere bevolkingsgroepen?

'Aan de ene kant vraagt de overheid burgers mee te helpen in het veiligheidsvraagstuk, maar tegelijkertijd wordt diezelfde burger als een risico gezien voor onze veiligheid'

Naar aanleiding van de normatieve vragen die responsabilisering oproept, verbaast Schuilenburg zich over het feit dat de criminologie nog zo sterk gericht is op de politie, de rechtbank en het gevangeniswezen. Er is immers al ruim dertig jaar een stille revolutie gaande waarbij het publieke en private domein in steedsde grotere mate samensmelten. Schuilenburg pleit voor een verandering binnen de criminologie: er zijn nieuwe concepten nodig om deze nieuwe hybriditeit te begrijpen. Het merendeel van de criminologische literatuur was tot nu toe altijd gericht op het staatsapparaat en biedt dus geen antwoord op de vraag hoe we de nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling van veiligheid moeten begrijpen. Zich heruitvinden: dat is de uitdaging waar de criminologie nu voor staat.